

**การส่งเสริมสุขภาพและดูแลผู้สูงอายุองค์รวมภายใต้คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ระดับอำเภอ(พชอ.)**

**Health Promotion and Elderly Care for Holistic Care under
District Health Board.**

เอนก กลิ่นรส

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งยาว จังหวัดพัทลุง

นวัตกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุแบบองค์รวมด้านการส่งเสริมสุขภาพและดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลแบบมีส่วนร่วม โดยช่วยเหลือซึ่งกันและกันของหน่วยงานในตำบล จัดหาและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้กลไก UCCARE (2) ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคมในชุมชนร่วมกับภาคีเครือข่าย (3) พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียงในชุมชน (4) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายผู้ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง เป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม จำนวน 70 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง ทุกคน จำนวน 61 คน ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ผ่านการอบรม หลักสูตรของกรมอนามัย จำนวน 14 คน รวม 145 คน กระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล (พชต.) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ออกเยี่ยมกลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินส่วนขาดความจำเป็นตามบริบทพร้อมดูแลร่วมกับเครือข่าย ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและดูแลผู้สูงอายุ เช่น การตรวจสุขภาพประจำปีผู้สูงอายุที่ยังไม่เป็นโรคเรื้อรัง จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผลสำเร็จของนวัตกรรม (1) การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคมในตำบลโคกชะงาย อัตราป่วยใหม่ด้วยโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 0.03 อัตราป่วยใหม่ด้วยโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 0.03 (2) การดูแลผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงลดลง ร้อยละ 27.77 กลุ่มติดบ้านลดลง ร้อยละ 25.35 กลุ่มติดสังคมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.99 นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดตั้งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน คุณค่าของนวัตกรรม พบว่า (1) ผลการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคมเป็นผู้ป่วยใหม่ด้วยโรคเรื้อรังในอัตราที่น้อยมาก ซึ่งโรคเรื้อรังเป็นปัจจัยสำคัญของการเป็นเข้าสู่ผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง (2) การดูแลผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง เกิดผลลัพธ์ในทิศทางที่ดีผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงนานเป็นปี ทีมงานผู้ดูแล

สามารถพัฒนาเป็นผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียงเป็นกลุ่มติดบ้าน จำนวน 5 คนกลุ่มติดบ้านพัฒนาเป็นกลุ่มติดสังคม 18 คน ใช้ชีวิตได้อย่างปกติ ไม่เป็นภาระกับครอบครัว คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น

แนวทางการขยายผลหรือพัฒนาต่อยอด ระบบการส่งเสริมสุขภาพและดูแลผู้สูงอายุระยะยาวควรพัฒนาบนพื้นฐานหลักการที่สำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ การบริการแบบบูรณาการ มีการเชื่อมโยงระหว่างบริการต่างๆ มีความครอบคลุม ต่อเนื่อง ตอบสนองกับวิถีชีวิตและบริบทของพื้นที่ ดังนี้ (1)

การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ทั้งครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาครัฐ โดยเน้นการสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว และชุมชนสามารถดูแลจัดการเพื่อตนเองและช่วยเหลือภายในกลุ่มให้ได้มากที่สุด (2) มีความครอบคลุมแบบองค์รวม (3) ตอบสนองกับวิถีชีวิตและบริบทของพื้นที่ การจัดบริการมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนทั้งระดับท้องถิ่น ส่งเสริมการประยุกต์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น (4) บริการที่ควรมีในชุมชน การดูแลระยะกลางเน้นหนักในการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขเชิงรุกในชุมชนโดยทีมสหวิชาชีพ

ข้อจำกัดของนวัตกรรม การส่งเสริมสุขภาพและดูแลผู้สูงอายุองค์รวมภายใต้คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอได้รับเหมือนกันทุกคน แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในแต่ละรายมีความแตกต่างกันเนื่องจากความสามารถในการดูแลมีผลต่อคุณภาพการดูแล โดยการดูแลจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้ดูแล ภาวะสุขภาพทั้งผู้ดูแลและผู้สูงอายุ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ดูแลและผู้สูงอายุ ปัจจัยทางเศรษฐกิจรวมถึงรายได้ของครอบครัว สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ศักยภาพการดูแลในครอบครัว